

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

кримінально-протиправних дій в умовах відсутності фізичного контакту злочинця і потерпілого; неможливість запобігання і припинення кримінальних правопорушень даного типу традиційними засобами [5].

Отже, нині в Україні створено механізм правового захисту інформаційної безпеки, якій складається з двох блоків: нормативно-правових актів, що регулюють дану сферу; інституційного механізму, на який покладено питання прастастосування та державної політики у сфері інформації. Система кримінально-правових засобів, спрямованих на захист інформаційної безпеки, містить значну кількість кримінально-правових норм, що визначають підстави притягнення до кримінальної відповідальності за визначені порядки створення, збирання, отримання, зберігання, використання, розповсюдження, охорони та захисту інформації, які розміщені у різних розділах КК України.

Список використаних джерел:

1. Laws and regulations on information security and business continuity by country. URL: <https://advisera.com/27001academy/knowledgebase/laws-regulations-information-security-business-continuity/>
2. Criminal And Legal Protection Of Information Relations / O. Manzhai, Yu. Kuryliuk, I. Miroshnykov, M. Syiploki, V. Vazhynskyi. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. № 5. P. 284–288.
3. Кримінальний кодекс України: прийнятий 05.04.2001 у редакції від 28.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>
5. Думчиков М. О. Порівняльний аналіз кримінально-правової охорони кіберпростору країн Балтії та України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Ч. 1. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_1/12.pdf

Ключові слова: інформаційна безпека, кібербезпека, кримінально-правові засоби, комп'ютерні кримінальні правопорушення, державна таємниця, конфіденційність.

Key words: information security, cyber security, criminal legal means, computer criminal offenses, state secrets, privacy.

ПОЛІЩУК ЯНА РОМАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінального права*

ВІКТИМБЛЕЙМІНГ: ПОНЯТТЯ ТА ЙОГО ПРОЯВИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Проблема домашнього насильства ніколи не втрачала своєї актуальності, адже сім'я виступає основою побудови суспільства в цілому. Насильство руйнує злагоду і гармонію в сім'ї, призводить до психологічних проблем у жертви та є однією з передумов виникнення злочинності.

Причинами такого насильства можуть бути найбільш різноманітні чинники, такі як падіння моралі та економічні проблеми, байдуже ставлення до насильства. Насильство найчастіше вважається приватною справою, і багато жертв вважає непотрібним повідомляти про такі випадки до правоохоронних органів, так як не хочуть розголосу і вважають це суто сімейною справою та чимось, про що соромно говорити. Неповідомлення про факти насильства, у свою чергу, не дозволяє провести розслідування, притягти до відповідальності та покарати кривдника так, як цього вимагає закон. Більшість випадків не доходять до суду, а коли доходять, то злочинці, як правило, отримують мінімальне покарання [1, с. 13].

Науковці розрізняють такі види домашнього насильства: фізичне, сексуальне, економічне та психологічне. Окремої уваги в контексті зазначеного заслуговує саме психологічне насильство, оскільки його прояви не мають чітко вираженого зовнішнього прояву, але завдають не меншої шкоди суб'єкту, на якого здійснюється такого роду вплив.

На шпальтах наукових видань спостерігаються доволі різноманітні підходи до визначення психологічного насильства, які базуються на окремих аспектах окресленого поняття. На нашу думку, найбільш влучним є визначення, надане Т. Малиновською, яка зазначає, що «домашнє психологічне насильство – це акти умисного систематичного вчинення протиправного психологічного впливу на близьких людей, які здійснюються проти їх волі з метою надбання влади і контролю над ними, що призводить до різного роду страждань, розладів здоров'я, емоційної залежності чи погіршення якості життя потерпілої особи» [2, с. 90].

Віктимблеймінг – це один із найпоширеніших видів психологічного насильства. Дане поняття слід визначити як звинувачення жертви і «перекладання» всієї відповідальності на людину, яка і без того перебуває під психологічним тиском [3, с. 99].

Фахівці з університету Південного Коннектикуту вважають, що однією з головних причин поширення даного виду психологічного насильства є те, що: «люди обвинувачують жертву, щоб дистанціюватися від неприємного випадку, ствердити цим власну невразливість. Досліджуючи постраждалих, ми окреслюємо їхню відмінність: «Я не схожа на неї, дію інакше, отже, зі мною такого не станеться» [4]. Однак такі судження абсолютно неправильні, оскільки зовнішній вигляд, певні жести, дії чи судження людини не є виправданням протиправних дій кривдника та не повинні бути способом захисту власної психіки від усвідомлення того, що життя досить непередбачувана річ і ніхто не може бути впевненим у тому, що буде завтра.

Зазвичай віктимблеймінгом намагаються виправдати злочинні дії сексуального характеру. Наприклад, жінка сама винна, бо вдягнула занадто коротку спідницю або спровокувала своїми жестами чи мімікою, однак провокаційний одяг чи поведінка не можуть виправдовувати прояви насильства.

Одного разу канадський полісмен Майкл Сангвінетті сказав: «Жінкам не слід виглядати як повії». Таким чином правоохоронець

намагався озвучити найбільш ефективний, на його думку, спосіб боротьби з насильством. Зазначений вислів набув величезного розголосу та різного роду реакцій по всьому світу, викликав масові протести та виступи жінок в різних куточках планети.

Іншим проявом віктимблеймінгу є, так звана, недовіра до жертви, тобто намагання показати, що слова жінки, порівняно зі словами чоловіка, є менш значущими, що є своєрідним проявом патріархального суспільства. Обґрунтовувати сумніви у значущості та правдивості слів жінки можуть по-різному: бажанням помститися, матеріальною зацікавленістю, самоствердженням чи іншими благами, в яких ніби може бути зацікавлена жінка. Натомість статистика говорить про те, що у справах, які стосуються насильства проти жінок, від 2 до 10 % доведених кривосвідчень.

«Усі отримують те, що заслужили» або «я не зробила нічого поганого, отже, зі мною це не станеться» – такі фрази ми можемо почути досить часто, вони можуть слугувати виправданням будь-якої поведінки, але водночас це є прямими проявами віктимблеймінгу як одного з видів психологічного насильства.

Підводячи підсумки, слід констатувати, що в сучасному суспільстві можна зустріти велику кількість проявів віктимблеймінгу, як правило, вони є непомітними, однак їх вплив змінює свідомість людини (і не лише тієї, яка зазнає безпосереднього психологічного впливу). Перекладання відповідальності за вчинене протиправне діяння на жертву є для неї глибокою травматичною подією, що водночас призводить до підвищення толерантності з боку населення до злочинців та знижує рівень захищеності тих, хто дійсно цього потребує.

Список використаних джерел:

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) : Довідник для членів парламенту, 2013. 108 с. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45>
2. Малиновська Т. М. Домашнє насильство: щодо змістовного наповнення терміну. *Наше право*. 2020. № 3. С. 85–91.
3. Сахарова К. О. Форми психологічного насильства в організаційному середовищі. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 6. С. 97–103.
4. Bowcott O. Rape investigations ‘undermined by belief that false accusations are rife’. 2013. URL: <https://www.theguardian.com/society/2013/mar/13/rape-investigations-belief-false-accusations> (дата звернення: 05.05.2023).

Ключові слова: домашнє насильство, психологічне насильство, віктимблеймінг, прояви віктимблеймінгу.

Key words: domestic violence, psychological violence, victimblaming, manifestations of victimblaming.

Павлова Олександра Сергіївна Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки	259
Поліщук Яна Романівна Віктимблеймінг: поняття та його прояви в сучасному суспільстві	262
Радковська Ірина Сергіївна До питання відповідальності та покарання за деякі кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту . . .	265
Таратінов Юрій Миколайович Щодо видів кримінально-протиправних посягань	269
Яковенко Анастасія Валеріївна Основні ознаки кримінального права в умовах воєнного стану	271

СЕКЦІЯ 21

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Підсекція 1

Проблеми кримінального процесу в умовах воєнного стану	274
---	------------

Аркуша Лариса Ігорівна «Таємні» операції у протидії організованій злочинній діяльності в Україні	274
Аленін Юрій Павлович, Мурзановська Аліна Владиславівна Правосуддя під час воєнного стану в Україні: окремі проблемні питання	277
Торбас Олександр Олександрович Висновок спеціаліста як джерело доказів у кримінальному процесі	281
Білокінь Руслан Михайлович Деякі проблеми реалізації принципу змагальності у кримінальному процесі	283
Волошина Владлена Костянтинівна, Пожар Вадим Георгійович Забезпечення права на переклад у контексті реалізації права на справедливий суд	287
Габлей Наталія Григорівна, Безносьюк Олег Петрович Право обвинуваченого на зупинення судового провадження у зв'язку з мобілізацією	290